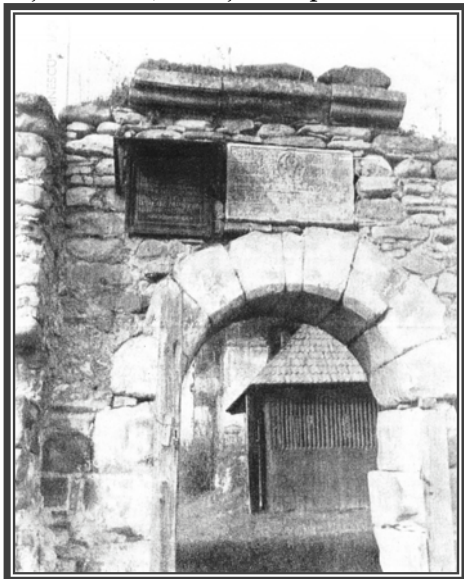

Mihai-Bogdan ATANASIU

Schitul Hangu – între legendă și adevăr istoric

Plecând de la considerațiile exprimate anterior de cei care s-au preocupat de cheștiunea schitului Hangu și ajutați de izvoare ce au văzut mai de curând lumina tiparului, vom încerca, prin intermediu rândurilor ce urmează, să prezentăm câteva momente din existența unui sfânt lăcaș, din păcate puțin cunoscut astăzi și adeseori confundat cu mănăstirea omonimă, ctitorie a domnului Miron Barnovschi. Ruinele acestui schit, a cărei întemeiere este învăluită în legendă, însă al cărui prim ctitor pare a fi, după cum vom vedea, un personaj real, ridicat într-un loc mirific, în inima muntelui, încă mai atrage călătorii care merg spre Durău și Ceahlău.

În Evul Mediu românesc, fundațiile s-au constituit după principii și reguli de drept bizantin¹, întemeietorii de fundații numindu-se ctitori. Aceeași calitate o aveau și cei care restaurau sau înzestrau ulterior anumite edificii. Interesant de analizat sunt finalitatea unui astfel de act și drepturile care decurg din calitatea de ctitor. Aceștia – ctitorii – își puteau înscrie numele în pisania fundației, erau reprezentați în tablourile votive, erau pomeniți împreună cu membrii familiilor lor în cadrul slujbelor religioase, puteau recomanda clerici pentru aceste fundații, primeau alimente în caz de sărăcie, aici se puteau refugia în caz de primejdie, puteau fi înmormântați în interiorul acestor edificii. Toate aceste drepturi erau moștenite și de către descendenți². Pe lângă aceste avantaje desprinse din calitatea de ctitor, „investiția” făcută avea și o finalitate pe termen lung, nelimitat în timp, și anume mântuirea. Ctitorirea era prin urmare un act de credință care exprima pietatea ctitorului³. Din documentele epocii se observă că aceștia așteptau, în urma acțiunilor lor, să obțină răsplata cerească⁴.

Palatul cnejilor – intrarea

Unul din marii ctitori ai secolului al XVII-lea, tributar al trăsăturilor mentale amintite, este Gheorghe Coci, fratele lui Vasile vodă Lupu⁵. Amintit în documentele vremii cu numele de Gheorghe Hatmanul, acesta are o operă ctitoricească însemnată, de numele lui fiind legate, printre altele, fundații precum schitul Hangu, biserica din Bozieni⁶, unele construcții la mănăstirea Probota sau refacerea bisericii Sfânta Maria din Ismail⁷.

Schitul Hangu, aflat în comuna Ceahlău, județul Neamț, pe malul stâng al pârâului Schitul, pe un mic platou, este înconjurat de ruinele palatului cnejilor Cantacuzini, loc de relaxare, dar și de refugiu al acestora în secolele XVIII-XIX⁸. Data primei așezări monahicești, în acest loc, se pierde în trecutul îndepărtat, când un sihastru, Silvestru, a înființat un mic schit, numit în documentele de mai târziu „Schitul lui Silvestru”⁹. Întemeierea acestui schit este învăluită în legendă.

Una din poveștile țesute de închipuirea poporului ne este prezentată de preotul C. Matasă, cum „niște sihaștri poposiseră cândva, demult tare, pe malul Bistriței, la Lețești, venind cine știe de unde. Cum stăteau ei de vorbă așa cam în faptul amurgului, aruncându-și privirile către miază-zi, văd cu multă mirare, colo departe, pe valea dinspre Durău, o licărire de foc care clipea ca lumina unei candelă. Băgând ei de seamă cu mai multă grijă, auzeau chiar venind dintr-acolo și viers tainic de cuvioasă cântare.

Socotind faptul ca un semn și ca o arătare de sus, s-au rugat cu lacrimi fierbinți lui Dumnezeu și au luat-o la drum către flacăra care-i chema. Locul era cu totul pustiu și albia Bistriței cu mult mai îngustă ca astăzi, păduri oarbe întinzându-se de o parte și de alta până în maluri. Brazii bătrâni, doborâți de vânturi sau săpați de șuvoaie, stăteau încrucișați peste apă, slujind drumeților de punte.

După câteva ceasuri de drum anevoios, sârguincioșii pustnici au ajuns în zorii zilei la un frasin bătrân, care străjuia într-o margine de poiană. Flăcările mai jucau încă în frunzișul lui, îngânându-se cu razele soarelui.

Călugării au înțeles că Dumnezeu i-a chemat la acest loc sfânt și s-au și oprit aici punând începerea unui schit. Din frasin au făcut bisericuța, iar ca masă sfântă a slujit multă vreme însăș tulpina acestui copac¹⁰. Astfel, schitul s-a numit Silvestru după numele unuia dintre pustnici¹¹. O altă legendă spune că sihastrul Silvestru, care se așezase în aceste locuri, și-a petrecut viața în sânul unui frasin mare, găunos. În urma vedeniei ce i s-a arătat, a tăiat frasinul și a făcut din el un paraclis care, după cum se încredințează, este durat numai din lemnul acestui arbore, unde sihastrul este înmormântat¹².

Deși acest Silvestru este trecut pe seama legendei, totuși el este confirmat de un document de la Vasile Lupu, din 6 martie 1638, prin care se întăresc în stăpânirea Mănăstirii Pionul, „care mai înainte se numea schitul lui Silvestru”, mai multe „curături”, printre care și una „ci au făcut-o săngur Silvestru, starețul acestui sfânt loc”¹³.

Schitul Hangu – imagine de la începutul secolului al XX-lea

În documentele epocii, schitul este întâlnit având mai multe denumiri, fie „Schitul lui Silvestru”, „Schitul Silvestru”, „Mănăstirea Pionu” (denumită astfel după refacerea schitului de către Gheorghe Hatmanul)¹⁴, apoi în cartea de stăpânire dată la 14 mai 1696 de Antioh Cantemir schitului asupra vecinilor ei, apare denumirea Mănăstirii Pionu de „Schitul Hangu”, iar de la această dată, în documentele acestui locaș, apare când „Schitul Hangu”, când „Schitul Pionu sau Hangu”, această nouă denumire generând numeroase controverse, fiind confundată deseori cu „mănăstirea Hangu” ctitorită de Miron Barnovschi la Buhalnița, în 1627¹⁵.

Începând din 1612, când Ștefan Tomșa întărește schitului Silvestru terenul din jurul mănăstirii dăruit din porunca lui Ieremia Movilă, resursele economice ale așezământului încep să sporească prin danii succesive pe care domnii următori le fac îndeosebi din trupul moșiei domnești de la Hangu. Așa va proceda și Moise Movilă, care, în 1631, dăruiește schitului încă o poiană și o parte din moșia Hangu¹⁶.

Anul 1639 constituie un moment important în istoria schitului de sub Ceahlău. Atunci, Gheorghe Hatmanul, mare paharnic la dată menționată¹⁷, zidește biserica de piatră, fapt consemnat și de inscripția ulterioară așezată în pridvorul bisericii care ne mărturisește că: „Această sfântă biserică întru care să prăznuiește hramul Pogorării Sfântului Duh iaste zidită de răposatu Gheorghe hatman frate cu Vasile Voievod leat 7147 (1639), iar acum, leat 7328 (1820), cum blagoslovenia preasfințitului mitropolit kirio kir Veniamin și prin osârdia cuvioșiei sale ieromonah Iosif egumenul acestei sfinte mănăstiri, s-au deschis zidirea, s-au tencuit și s-au acoperit. 1820 iunie 8”¹⁸.

Vasile Lupu a manifestat o deosebită grijă pentru ctitoria fratelui său, dăruindu-i moșii și întărindu-i stăpânirile vechi încă din anul 1638 când, probabil, biserica era încă în construcție¹⁹. La 7 august 7149 (1641), Vasile Lupu trimite ca să hotărâncească moșia

Mănăstirii Pionu pe „părinții i rugătorii noștri Kir Varlaam Mitropolit Sucevei i Kir Mitrofan Episcop Romanului i Kir Anastasie Episcop Rădăuți i pe credincioșii boierii noștri dumnealui Dumitrașcu Șoldan marele dvornic i pe Gavriil Hatman i pârcălab Sucevei i pe rugătorii noștri călugării din mănăstirea Hangului, egumen de Neamț, egumen de Bistrița, egumen de Bisericani, egumen de Pângărați, egumen de Agapia”²⁰, iar din hotărnicia făcută, rezultă că mănăstirea Pionu ajunsese a stăpâni o mare parte din masivul Ceahlău, cu toată Valea Bistrei și trupuri întinse din moșia Hangului, pe Răpciunița, în șesul Bistricioarei și la Poiana Teiului²¹.

După această dată, în documente mai pot fi întâlnite cumpărături făcute de Gheorghe Hatmanu în această zonă, precum cea din 1643, prin care adaugă proprietății mănăstirii Pionu, o poiană numită Cobilița de pe apa Bistriței, care aparținuse lui Ștefan Florescu²². Hotarele mănăstirii au fost întărite de Vasile Lupu prin actul din 24 august 1646, iar, în 28 august același an dă un privilegiu schitului „ca să aibă a scuti 12 poslușnici”. Același privilegiu a fost menținut de către Gheorghe Ștefan prin documentul din 12 februarie 1656²³.

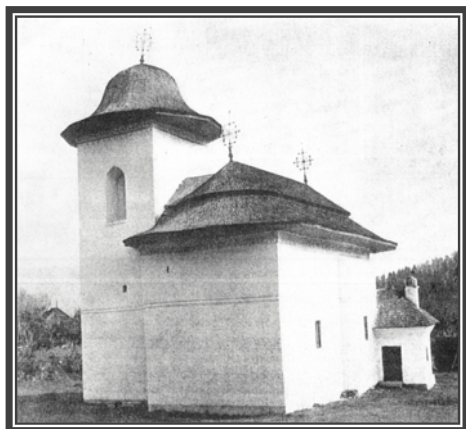
**Evangelhie de la Schitul Hangu,
tipărită la Mănăstirea Neamț**

Hatmanul Gheorghe se îngrijește și de înzestrarea schitului cu odoare și cărți, dintre acestea din urmă, dăruite în intervalul 1640-1647, unele se păstrează până astăzi. În anul 1640 dăruiește „mănăstirii sale nou întemeiate numită «Sub muntele Peon»”, împreună cu „cneaghina lui Ana”, un *Octoih* „să le fie lor veșnică pomenire și părinților lor”²⁴. În anul 1644 dăruiește schitului, împreună cu „cneaghina lui Maria”, un *Triod de post*, „pentru sufletul lor și al părinților lor, sfântrăposai”²⁵. În același an, 1644, precum și în cei imediat următori, 1646 și 1647, Gheorghe mai dăruiește schitului său, împreună cu Maria²⁶, câteva *Minee* pe lunile iunie²⁷, iulie²⁸ și februarie²⁹.

În anul 1672, peste rămășițele chiliilor călugărești arse într-un incendiu, se începe construirea unui zid înalt în jurul acestei mănăstiri. Această inițiativă a avut-o Alexandru Ruset, fiul domnului Antonie Ruset, și ginerele lui Gheorghe Hatmanu³⁰, așezând deasupra porții de intrare următoarea pisanie: „cu voia Tatălui și cu îngăduirea Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh acesta zid pre împrejurul mănăstirii l-au zidit Io Alexandru Voievoda i gospodja ego Anița snă Io Antonie Ruset Voievoda, gineri lui Gheorghe Hatman. Vleto 7184 (1676) msța august 15”³¹.

Rudă cu aceștia, marele vistiernic Toderașcu Cantacuzino ajunge, la rându-i, proprietar al moșiei Hangu și ridică, în colțul nord-estic al zidului, un turn locuință circular. Deasupra intrării în incinta acestuia, în grosimea zidului, el așează următoarea inscripție: „cu voia Tatălui și cu îngăduirea Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh acesta turn și această porțiță l-am zidit eu Toderașcu marele vistiernic i cneaghina ego Alexandra³² în zilele binecinstitorului și de Hristos iubitor Io Antonie Ruset voievoda 7184 (1676) msța iulie 15 zile”³³. Tot din aceeași perioadă datează un al doilea turn, tot circular, plasat în colțul sud-estic, însă de proporții mai reduse³⁴.

Construirea acestor ziduri, prevăzute cu metereze și puternice turnuri, a făcut din Hangu o adevărată fortificație ce a slujit, în nenumărate rânduri, ca loc de refugiu boierilor Cantacuzini. Pe lângă aceste fortificații, nu trebuie neglijată nici poziția strategică a ctitoriei lor aflată în munte, de unde se putea lesne trece, la nevoie, în Transilvania sau în Polonia. Acesta a fost locul unde, în 1672, viitorul domn al Țării Românești, Șerban

**Palatul Cnejilor –
biserica fostului schit Hangu**

la Hangu, de unde trec împreună în Polonia³⁷. Tot între zidurile cetății din Carpați sau adăpostit, în 1705 vărul lui Ilie, spătarul Toma Cantacuzino din Țara Românească³⁸ și, în mai multe rânduri, Maria, soția lui Ilie, după moartea acestuia³⁹.

În secolul al XVIII-lea, până în ultimele decenii, Hangu a fost stăpânit de către logofătul Iordache Cantacuzino (nepotul lui Ilie și al Mariei⁴⁰) și de către urmașii acestuia Ioniță și Matei. După plecarea în Rusia a lui Matei Cantacuzino⁴¹, moșia și schitul Hangu au rămas în administrarea unor epitropi. Aceasta este și perioada în care încep nenumăratele procese cu mănăstirea Neamțului, care acuza că boierii Cantacuzini au împresurat unele moșii ce le avea în munți⁴².

Reîntors în Moldova, cneazul Gheorghe, unul dintre fii lui Matei, reușește să obțină, în 1817, de la Scarlat Callimachi o decizie ce confirma stăpânirea a numeroase proprietăți ce aparținuseră schitului⁴³. Implicarea cneazului în acțiunile antiotomane ale Eteriei a făcut ca evenimentele anului 1821 să nu treacă fără urmări și asupra schitului. Se pare că acum biserica a fost arsă de turci, pomelnicul mănăstirii amintind de „milostenii pentru acoperământul bisericeii și pentru tencuiala ei”⁴⁴.

În anii '30 ai veacului al XIX-lea, cnejii Cantacuzini vor transforma mănăstirea într-o curte boierească fortificată, amenajând-o conform propriilor necesități, călugării fiind nevoiți să se mute la un schit din apropiere, iar chiliile acestora fiind ulterior transformate în locuințe pentru slujitori⁴⁵. Dintr-un inventar al schitului din anul 1838 se poate constata existența celor două turnuri rotunde ridicate în vremea lui Toderașcu, dar și faptul că, la această dată, nu exista turnul pătrat din colțul nord-vestic al incintei, construit ulterior de cnejii Cantacuzini⁴⁶. Transformat încetul cu încetul într-un minunat loc de popas și veritabil loc de refugiu, Hangu a fost vizitat de personalități marcante ale perioadei dintre care amintim aici pe scriitorul și publicistul german Wilhelm

Schitul Hangu – vedere dinspre sud-est

Cantacuzino, s-a refugiat când Grigorie Ghica a urcat pe tronul principatului muntean³⁵. Tot aici și-au găsit adăpost, la 1683, în timpul domniei lui Gheorghe Duca, când Moldova era cuprinsă de „podgheazuri” polone, marele vistiernic Toderașcu Cantacuzino și marele logofăt Nicolae Racoviță, împreună cu alți boieri și cu „casăle lor”. Toți cei adăpostiți aici, nefiind de acord cu acțiunile domnului, au refuzat să răspundă chemării acestuia, luând drumul pribegiei din Hangu în Transilvania³⁶. După moartea marelui vistiernic Toderașcu, moșia intră în posesia fiului său Ilie care, alege Hangu ca loc de retragere în 1700, când este numit domn pentru a doua oară Constantin Duca. Deși vina nu era a sa, el totuși părăsește Iași, ajutându-l pe bătrânul vistiernic Iordache Ruset, pe care îl ascunde într-o cuhne și îl duce

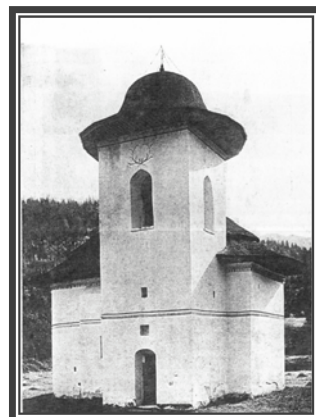
von Kotzebue, cumnat cnejilor, scriitorul I. A. Vaillant, Vasile Alecsandri, Gheorghe Asachi sau Alecu Rosso⁴⁷. Aceste locuri din Ceahlău și, în special, turnul pătrat de care aminteam puțin mai devreme, denumit în tradiția locală și „turnul Domniței”, sunt cele în jurul cărora se desfășoară acțiunea povestirii lui Alexandru Dumas *Strigoii Carpaților*⁴⁸.

Fiii lui Gheorghe, purtători și ei ai rangului de cneaz, rămân proprietari ai Hangului. Convingerile lor politice nu îi țin departe de evenimentele de la 1848, astfel că, după începerea arestărilor la Iași, unii din conducătorii revoluționari se salvează refugiindu-se la Hangu, formând un grup de rezistență armată. În urma acțiunilor lor, frații Gheorghe și Leon Cantacuzino au fost arestați pentru o scurtă perioadă de timp⁴⁹.

Cheltuitori și puțin întreprinzători, frații Cantacuzino ajung curând într-o situație financiară deplorabilă. Nereușind să-și plătească datoriile, noul domn, Grigore Alexandru Ghica, scoate la licitație moșiile acestora, printre care se număra și Hangu, cumpărată pentru 142 000 galbeni austrieci și olandezi de către Smaranda Sturza⁵⁰. Nedorind să părăsească palatul, frații Cantacuzino se închid în incinta lui, pregătiți pentru o nouă rezistență, care însă nu a fost pe măsura așteptărilor lor, ei fiind arestați după doar câteva zile și duși la Iași⁵¹.

După aceste ultime evenimente, în locurile pe care le-am evocat nu a mai rămas decât amintirea cnejilor, însă și aceasta, în mare parte, țesută în legendă. La începutul secolului trecut, oamenii locurilor povesteau că „noaptea, spre zile mari, [se puteau vedea] pâlâind în răstimpuri focuri cu pară albastră pe comori ascunse” de cneji⁵², sau că s-ar „fi văzut uneori, în crucea nopții, prin apropierea zidurilor, arătări de umbre omenești care lunecau prin hrubele adânci cu sunet de glasuri ca de pe alte țărâmurii”⁵³. S-ar putea crede că toate aceste nenorociri ce s-au abătut asupra cnejilor au fost datorate blestemelor călugărilor care au fost nevoiți să părăsească mănăstirea, însă o asemenea afirmație iese din tiparul unui studiu istoric.

Astăzi, la Hangu, nu mai sunt decât ruine însă, în acele locuri „stă scrisă o pagină însemnată din istoria țării, o pagină din care se pot învăța multe: înflorirea este întotdeauna rodul unei credințe și a unei vrednicii; iar decăderea, pretutindeni este sfârșitul vieții bicsnice și de risipă”⁵⁴.

Schitul Hangu – vedere dinspre nord

Abrevieri:

SMIM = Studii și Materiale de Istorie Medie

DRH = Documenta Romaniae Historica

BCIR = Buletinul Comisiei Istorice a României

CDM = Catalogul documentelor moldovenești din Arhivele Centrale de Stat

IN = Ioan Neculce. Buletinul Muzeului Municipal Iași

AȘUI = Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza”

RI = Revista istorică

OI = Opțiuni istoriografice

¹ Gheorghe Cronț, *Dreptul de ctitorire în Țara Românească și Moldova. Constituirea și natura juridică a fundațiilor în Evul Mediu*, în **SMIM**, IV, 1960, p. 77.

² Maria Crăciun, *Semnificațiile ctitoririi în Moldova medievală. O istorie socială a religiei, în Național și în istoria românilor. Studii oferite prof. dr. Șerban Papacostea cu ocazia împlinirii a 70 de ani*, București, 1998, p. 138-139; Gheorghe Cronț, *op. cit.*, p. 83. V. și Voica Pușcașu, *Actul de ctitorire ca fenomen istoric în Țara Românească și Moldova până la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, București, 2001.

³ Maria Crăciun, *op. cit.*, p. 142.

⁴ Dăm ca exemplu actul din 1635 (7143) august 6 în care Vasile Lupu scrie lui Racoviță Cehan logofăt al II-lea că este de acord cu alegerea locului numit La Corbul, pentru ridicarea unei mănăstiri, desemnându-l „pristav” [ispravnic] al lucrărilor de construcție, și amintindu-i că: „avea-vei și dumneata plată de la Dumnedzeu” (**DRH**, A, XXIII, vol. întocmit de L. Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta Ignat și Dumitru Agachi, București, 1996, p. 229-230).

⁵ Nicolae Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, București, 1971, p. 378.

⁶ În biserica de la Bozieni este înmormântat ctitorul (Nicolae Stoicescu, *op. cit.*, p. 378) alături de soția sa Maria, a cărei piatra tombală, ce datează din anul 1648, a fost găsită aici (Gheorghe Balș, *Bisericile moldovenești din veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea*, București, 1933, p. 548 și p. 563. Unele izvoare scot la lumină faptul că Maria, dacă nu era a doua soție a hatmanului, purta și un alt prenume, Ana. Gheorghe Ursachi, ginere hatmanului, amintește în catalitul moșilor sale că satele Bozieni și Buhușești le are zestre „de spre socrul-meu Gheorghe Hatmanul și de spre soacră-me Anița hătmăneasa” (Iulian Marinescu, *Documente relative la Ioan Neculce*, în **BCIR**, IV, București, 1925, p. 21); în anul 1640 „pan Gheorghe mare ceășnic și cneaghina lui Ana” dăruiesc un octoih schitului Hangu (P. P. Panaitescu, *Manuscrisele slave din Biblioteca Academiei*, vol. I, București, 1959, p. 63-64, ms. 44), iar în anii următori, mai exact în 1644, 1646 și 1647, hatmanul dăruiește aceluiași schit o serie de manuscrise în a căror însemnări apare alături de „cneaghina lui Maria” (*ibidem*, p. 69-70, ms. 50; p. 77-77, ms. 61; p. 78-79, ms. 62; p. 74-75, ms. 57).

⁷ N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 378.

⁸ Gheorghe Ungureanu, *Mănăstirea Pionu sau Schitul Hangu și Ruinile Palatului Cnejilor Cantacuzini*, extras din „Anuarul liceului de băieți Piatra-Neamț”, pe anul 1933-1934, p. 5.

⁹ *Ibidem*, p. 6.

¹⁰ C. Matasă, *Palatul Cnejilor*, București, p. 5.

¹¹ *Ibidem*, p. 6.

¹² *Marele dicționar geografic al României*, vol. III, coordonat de George Ioan Lahovari, Generalul C. I. Brătianu și Grigore G. Tocilescu, București, 1900, p. 688.

¹³ Gheorghe Ungureanu, *op. cit.*, p. 6.

¹⁴ **CDM**, II, p. 287, nr. 1384; v. și **IN**, 1926-1927, p. 286-187, documentul din 7 august 7149 (1641).

¹⁵ Gheorghe Ungureanu, *op. cit.*, p. 11.

¹⁶ Marcel Drăgotescu, *Palatul Cnejilor și mănăstirea Durău*, București, 1971, p. 8.

¹⁷ Gheorghe Coci a avut dregătoria de mare paharnic între 13 mai 1634 și 28 mai 1651, apoi între 22 septembrie 1651 și 16 octombrie 1652 pe cea de mare hatman (N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 378).

¹⁸ Gheorghe Balș, *op. cit.*, p. 110.

¹⁹ Gheorghe Ungureanu, *op. cit.*, p. 7-8.

²⁰ **IN**, 1926-1927, p. 286-287.

²¹ Marcel Drăgotescu, *op. cit.*, p. 8.

²² **CDM**, II, p. 338-339, nr. 1680.

²³ Gheorghe Ungureanu, *op. cit.*, p. 9-10.

²⁴ P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 63-64, ms. 44.

²⁵ *Ibidem*, p. 69-70, ms. 50.

²⁶ În legătură cu prenumele soției hatmanului vezi mai sus nota 6.

²⁷ P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 77-78, ms. 61.

²⁸ *Ibidem*, p. 78-79, ms. 62.

²⁹ *Ibidem*, p. 74-75, ms. 57.

³⁰ C. Cihodaru, *Satele din regiunea Hangu-Bicaz în secolele XIV-XVIII. (Contribuții la cunoașterea istoriei lor)*, în **AȘUI**, (serie nouă), secțiunea a III-a, a. Istorie, tom XII, anul 1966, p. 29; Alexandru Ruset (Draco) era căsătorit cu Anița, fiica lui Gheorghe Hatmanu (N. Stoicescu, *op. cit.*, p. 378).

³¹ Gheorghe Ungureanu, *op. cit.*, p. 10; v. și Gheorghe Balș, *op. cit.*, p. 335 și pisană, p. 369.

³² În legătură cu numele soției vistiernicului săpat pe această placă se ridică un alt semn de întrebare. Din izvoarele ce au ajuns până la noi aflăm că Toderășcu Cantacuzino, fiul marelui vistiernic al lui Vasile Lupu, Iordache, a fost căsătorit o singură dată, cu Safta, fiica lui Ștefan Boul. Nu am putut găsi nici o explicație a faptului că în pisană de la Hangu apare, ca soție lui Toderășcu, Alexandra, deși inscripția s-a păstrat în foarte bune condiții, iar citirea textului nu a ridicat probleme, însuși cel ce a descoperit-o, Gheorghe Ungureanu, spunând că „s-a păstrat intactă ca și cum ar fi fost săpată acuma” (*Ibidem*, p. 11). Este puțin probabil ca „Toderășco, marele vistiernic” ce apare în inscripție să nu fie Cantacuzino, astfel, așteptarea scoaterii la lumină a altor izvoare privind acest subiect este, în acest moment, cea mai indicată.

³³ *Ibidem*, p. 10; v. și **RI**, nr. 4-6, 1932, p. 189.

³⁴ Marcel Drăgotescu, *op. cit.*, p. 20.

³⁵ C. Cihodaru, *op. cit.*, p. 29.

³⁶ Ion Neculce, *Opere. Letopisețul Țării Moldovei și O samă de cuvinte*, ediție critică și studiu introductiv de Gabriel Ștrempel, București, 1982, p. 272.

³⁷ *Ibidem*, p. 414.

³⁸ *Ibidem*, p. 454-455.

³⁹ Marcel Drăgotescu, *op. cit.*, p. 10.

⁴⁰ Maria Cantacuzino, fiica cronicarului Miron Costin, ce i-a supraviețuit multă vreme soțului, a lăsat, după moartea unicei fiice, Bălașa, și a singurei nepoate de fiică, Maria, aproape întreaga avere „ficiorului de suflet” Iordache (Cf. Mihai-Bogdan Atanasiu, *Înrudiri Cantacuzinești*, în **OI**, VII, 2006, p. 124-132).

⁴¹ Mihai-Bogdan Atanasiu, *Cantacuzinii din Basarabia și din Rusia (sfârșitul secolului al XVIII-lea și secolul al XIX-lea)*, în „Constelații ieșene”, anul I, nr. 4, 2006, p. 15-16.

⁴² C. Cihodaru, *op. cit.*, p. 31.

⁴³ Marcel Drăgotescu, *op. cit.*, p. 11.

⁴⁴ Gheorghe Ungureanu, *op. cit.*, p. 14.

⁴⁵ Marcel Drăgotescu, *op. cit.*, p. 12-14.

⁴⁶ Gheorghe Ungureanu, *op. cit.*, p. 15-16.

⁴⁷ C. Cihodaru, *op. cit.*, p. 3-4.

⁴⁸ Al. Dumas-Tatăl, *Strigoii Carpaților*, trad. de D. Anghel și Șt. O. Iosif, ed. Cartea Românească, „Biblioteca Minerva”, nr. 38.

⁴⁹ Gheorghe Ungureanu, *op. cit.*, p. 20.

⁵⁰ Marcel Drăgotescu, *op. cit.*, p. 16.

⁵¹ Mihai-Bogdan Atanasiu, *Cantacuzinii din Basarabia și din Rusia*, p. 18.

⁵² C. Matasă, *op. cit.*, p. 4.

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 23.

